

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Ede,
t.a.v. mevrouw D.W. Vreugdenhil, wethouder,
Postbus 9022,
6710 HK Ede.

Ede, 3 november 2017.

betreft: zevende advies van de begeleidingsgroep bosbeheerplan 2010-2022,
inzake Aanpak Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) in de gemeente Ede.

Geacht College,

Wij hopen u hiermede in het verlengde van onze taakopdracht een adequaat
advies te hebben geleverd en vernemen graag uw besluitvorming ter zake.
Desgewenst kunnen wij op onderdelen nog verder gericht adviseren.

Met vriendelijke groeten,
namens de begeleidingsgroep bosbeheerplan gemeente Ede 2010-2022,

drs. ing. E. van Amerongen,
voorzitter.

Advies betreffende
Aanpak Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*)
in de gemeente Ede

Uitgebracht door
Uitgebracht aan
Auteur
Datum
Versie

Begeleidingsgroep Bosbeheerplan Gemeente Ede
College van B&W
S.E. Stumpel, M. Zijp en J.van Gooswilligen (advies)
03-11-2017
3.0

Aanleiding

In het Bosbeheerplan van de gemeente Ede 2010-2022 wordt de aanpak van Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) als problematisch aangegeven.

(Evaluatie vorig BBP: pag 53: Het maken van een specifiek prunusbestrijdingsplan, ondersteund met kaartmateriaal en met de nodige "gereedschappen" voor de uitvoering is absolute noodzaak).

*Pag 67: Afgeleide doelen en subdoelen: punt 2.d: **Over twaalf jaar(looptijd bosbeheerplan) mag prunus nergens meer voor problemen zorgen en op slechts 10% van het bosareaal voorkomen.***

Zie pag 74 voor gereedschapskist en prioriteit. Aanpak van het prunusprobleem dient dan ook elk jaar begroot te worden.

Pag 87 Maatregelen – top 10: Prunusbestrijding staat op plaats 1: doelstelling is herhaald (zie Pag 67) en: Hiertoe zal een bestrijdingsstrategie worden opgesteld en worden uitgevoerd. Chemische bestrijding kan hierbij worden ingezet waar nodig.

Pag 90: Er staat vanwege begroting beheersmaatregelen en post voor prunusbestrijding 25K euro per jaar als structurele aanvulling op basisbeheer EN als eenmalige projectkosten voor Prunusinventarisatie en uitwerken strategie 15K als eenmalige aanvulling op basisbeheer.)

De Begeleidingsgroep Bosbeheerplan gemeente Ede heeft zich, vanuit haar taakopdracht, hierover een beeld gevormd en brengt u graag het volgende advies uit.

Samenvatting

Het advies bestaat uit het vooralsnog doorgaan op de ingeslagen weg, want het gaat de goede kant op, maar het blijft een taai gevecht dat nog langdurig nazorg vereist om blijvend effect te sorteren.

Historie

Introductie van Amerikaanse vogelkers circa 1915 voor betere strooiselvoorziening op arme zandgronden, vanwege gedachte bodemverbeterende eigenschappen, en ook het toevoegen van loofhout in de monotone naaldhoutaanplanten. Het snel verterende blad zou de vruchtbaarheid van de arme Nederlandse bosgronden moeten bevorderen. De soort heeft veel positieve eigenschappen, want de zaadproductie is groot met grote kiemkracht en lange houdbaarheid. Makkelijke zaadverspreiding en een goed uitstoelend vermogen, naast een hoge groeisnelheid, lage bodemeisen en weinig gevoeligheid voor droogte en vorst. De boom levert ook nog goed hout ('black cherry').

Na 1920 vond massale aanplant plaats in en langs bossen en in de jaren '30 en '40 vooral bebossing van heidevelden. Inheems wordt de soort beperkt door een bodemschimmel, die hier echter ontbreekt en door het pionierkarakter van de soort leidde dit nu tot woekering: 'bospest'.

Resultaten

In de jaren '50 ontstaat er paniek en begint een grote uitroeicampagne tot in de jaren '80 met veel subsidies, maar die leidden tot onvoldoende resultaten.

De soort levert hier geen waardevol hout en ook nauwelijks een bijdrage aan de biodiversiteit. Hij was in 2004 aanwezig in 43% van de Nederlandse bossen.

Mogelijkheden voor bestrijding

Bestrijden:

1. Mechanisch verwijderen
Uittrekken:
 - a. Met de hand: planten van maximaal 2 jaar oud, dus elke 2 jaar herhalen;
 - b. Met een paard of machinaal: duur en er ontstaat nieuw zaaibed door bodembeschadigingKappen: elke 4 jaar herhalen ivm zaadvorming: bevordert de wortelvorming
Afzetten: na 15 jaar lang elk jaar: nog steeds geen positief resultaat. Afzetten op hoogte en na uitlopen zijscheuten verwijderen leidt tot uitputting. Dit lijkt goed te werken op een aantal locaties
2. Biologische bestrijding met loodglansschimmel (Biochon) geeft wisselend resultaat. Introductie van de 'eigen' schimmel geeft te grote risico's. Biologische bestrijding via begrazing met bv geiten leidt alleen tot onder controle houden. Geen echte bestrijding.
3. Chemische bestrijding is geprobeerd met zoutzuur en andere stoffen met gezondheidsrisico's. Nu vooral met glyfosaat (Roundup): na afzetten op de stobben gesmeerd. Toepassing 1x/10-20 jaar met nacontrole

Nieuw onderzoek: leidt dit tot een andere aanpak?

Bart Nyssen (Bosgroep Zuid Nederland), Jan den Ouden (Wageningen Universiteit) en Kris Verheyen (Universiteit Gent) publiceerden: 'Amerikaanse vogelkers, van bospest tot bosboom' (2013 KNNV uitgeverij). Zij pleiten voor een nieuwe aanpak van de vogelkers, waarbij wordt uitgegaan van de natuurlijke rol die de soort kan spelen in de bosontwikkeling.

De hypothese is dat wanneer natuurlijke bosontwikkeling een kans krijgt, andere soorten vanzelf de plek van de vogelkers zullen innemen.

De soort lijkt in groei beperkt te worden door schaduwwerking door een gesloten kronendak van andere soorten. Als hij zelf doorgroeit, komt er ook een gesloten kronendak, waardoor hij zichzelf in groei gaat beperken.

Kritiek: Maar deze soort groeit vooral aan randen waar dus veel licht is!

Situatie in Ede

Intussen is er in 2012 een inventarisatie gedaan van de plekken met de meeste vogelkers (Van der Zee 2012) en wordt intussen gewerkt volgens deze uitkomsten. Dat wil zeggen dat elk jaar 30-40 hectare wordt aangepakt, vooral op de Noord Ginkel (vrijwel klaar, op Hertenkamp na die een aparte aanpak vereist) en Roekel.

Afgelopen winter werd in Noord Ginkel weer vogelkers geoogst voor de centrale(s), ditmaal door middel van afzagen in plaats van uittrekken. Hierdoor wordt veel minder zand aangevoerd bij de centrale en bovendien wordt de bodem minder beschadigd en minder verarmd doordat de stonken/wortels in de grond blijven. Wel moeten deze ingesmeerd

worden met glyfosaat tegen het uitlopen. Ook in de winter gaat dit best goed zolang de temperatuur nog boven het vriespunt ligt. De gebruikte hoeveelheden glyfosaat worden nauwkeurig per perceel bijgehouden.

Nazorg: de percelen die afgelopen winter zijn behandeld worden nu nagelopen en waar nodig opnieuw behandeld. Hoewel het gebruik van glyfosaat maatschappelijk onder druk staat wordt verwacht dat deze toepassing binnen het bosgebied de komende jaren zal (blijven) worden toegestaan.

- Is het een idee dat na de zware ingrepen van dit beheersplan de “vogelkers-oogst” in de normale dunningscyclus per deelgebied wordt meegenomen? We begrijpen dat dit een bedrijfsmatige component heeft maar mogelijk is dit in de toekomst mee te nemen.

Bio-energie

Bij de inventarisatie is ook gekeken naar de bijgroei van vogelkers. Door dit onderzoek is er nu een prognose met volumeplanning (of beter: tonnen vogelkers) per deelgebied voor de vakken waar rendabel geogst kan worden. Dit leidt dan tot de conclusie dat er voor de komende jaren voldoende vogelkers efficiënt genoeg geogst kan worden om aan de contractuele voorwaarden van de overeenkomst met de bio-energiecentrale te kunnen voldoen. Maar op termijn leidt het hoogstwaarschijnlijk tot onvoldoende aanvoer vanuit het gemeentelijke bos om aan die contractuele verplichtingen te voldoen.

Dit kan de bosbeheerder in een ongewenste positie brengen.

Andere mogelijkheden voor bruikbare biomassa zijn aanvoer uit landschapsbeheer, kap op de kazerneterreinen (al toegepast), grotere projecten (zoals de herinrichting Bennekom Oost) en toevoer via andere (ook particuliere) grootgrondbezitters.

- Kan (tijdelijke) teelt van biomassa een oplossing bieden? Bijvoorbeeld op niet rendabele of uit productie gehaalde landbouwgronden?
Zo ja, dan moeten er tijdig maatregelen worden genomen.

Is 15 jaar lang afvoer van 3000 ton (ongeveer 9000 m³) vogelkers per jaar voor de bio-energiecentrale goed voor de Edese Bossen? Naast positieve effecten van de prunusbestrijding (zoals betere bosverjonging van meer soorten, die zal leiden tot een gevarieerder bostype) leidt deze laatste ook tot bodemverdichting, -verstoring en – verarming. Een eindresultaat is (nog)niet goed bekend. Er komt een proef met bekalking. Onderzoeksvraag WUR/Alterra?

- Kan bemesting bv met steenmeel (= vooral kalktoevoer) een oplossing bieden?
Dit gebeurt bv in Epe.

Overig

Inventarisatie

Er komt op korte termijn een goede inventarisatie van de houtvoorraad en de bijgroei van alle soorten in alle gebieden beschikbaar. Monitoring van groei maar ook kap, operaties en vogelkers activiteiten zouden in een GIS systeem moeten worden bijgehouden zodat over een aantal jaren betere operationele en strategische beslissingen kunnen worden genomen. Hieraan wordt volop gewerkt.

Financiën

In tegenstelling tot de verwachting kan dit beheer niet zichzelf betalen. De biomassa-leverantie compenseert maar 1/3 van de kosten, wat tot een structureel tekort leidt. Enige sturing is mogelijk via een variabele houtoogst. Manager (M. Hagens) heeft voor structureel aanvullend budget gezorgd (zie Perspectiefnota 2016).

Conclusie

Als prunusbestrijding ook in de toekomst in het Bosbeheerplan op de eerste plaats blijft staan, dan moet doorgegaan worden op de nu ingeslagen weg.

Dat betekent voor de komende periode (-2022): **elk jaar een flink aantal (30-40) hectares ontdoen van prunus door afzetten in combinatie met jaarlijkse nazorg.** Het meest efficiënt is om elk najaar een even grote oppervlakte te betrekken in deze nazorg. Het jaarlijkse naloopwerk is het duurste, maar onmisbaar voor een blijvend effect.

Er bestaat enige tijdsdruk omdat ook andere invasieve soorten, zoals Japanse duizendknoop, zich hebben aangediend, en aanpak nodig zullen maken.

Aanbevelingen

- Vanwege de effectiviteit is voor de nazorg een grotere inzet gewenst. Dat heeft uiteraard financiële consequenties. Wellicht biedt het Participatiebedrijf hiertoe kansen.
- Besteed extra zorg aan bosranden vanwege de grote lichtinval die de kieming bevordert.
- Houd gebieden met weinig prunus zo goed mogelijk prunusvrij, voorkom in ieder geval dat daar bomen zaad kunnen zetten.
- Ontwikkel een plan om de bestrijding in samenwerking met andere (omliggende) eigenaren te doen om tot een goed resultaat te komen. Beperk zo de overlast van elkaars zaaibomen.
- Ontwikkel een visie op de periode na 2022. Blijven we prunus bestrijden of kan de ontwikkeling ingepast worden in regulier bosbeheer (voorlopig nog wel overloop van nazorg uit huidig BBP).
- Ga geen nieuwe contractuele verplichtingen over biomassa uit de Edese bossen aan zonder een studie naar de effecten hiervan op de kwaliteit van de bossen.